

SANDNES
KOMMUNE

Retningslinjer for lokalt gitt eksamen

Innledning	3
Ansvarsfordeling	3
Skoleeiers ansvar	3
Rektors ansvar	3
Lokalt gitt eksamen	4
Før eksamen	5
Forberedelser	5
Sensorer	5
Oppmelding til lokalt gitt eksamen	5
Fastsetting av eksamensdatoer	6
Fagrapport	6
Informasjon til faglærer og ekstern sensor	6
Eksamensoppgaven	6
Elevenes muligheter, retter og plikter	7
Elever med behov for særskilt tilrettelegging av eksamen	8
Fritak fra eksamen	8
Under eksamen	9
48 timer før - melding om hvilket fag eleven er kommet opp i	9
24 timer før - forberedelsesdel	9
Gjennomføring på eksamensdagen	10
Elevdel og fagsamtale.	10
Hjelpemidler	10
Lyttmateriell i engelsk og fremmedspråk	11
Sensur	11
Etter eksamen	12
Klage på muntlig eksamen	12
Dokumentasjon	12
Listeføring og avlønning	12

1. Innledning

Dette skrivet gir retningslinjer for eksamensavviklingen i grunnskoler med ungdomstrinn i Sandnes kommune. Skrivet gjelder også for friskolene. Retningslinjene skal sikre elevene mest mulig forutsigbare og like betingelser ved eksamen.

Sandnes kommunes retningslinjer er et redskap som skal bidra til lik forståelse for prosessen før, under og etter eksamen. Retningslinjene er forpliktende for skolene.

Ein eksamenskarakter skal vere uttrykk for den kompetansen kvar enkelt elev eller privatist viser på eksamen. Eksamen skal vere i samsvar med kompetansemåla i læreplanen, jf. § 3-3. Eksamen skal gi eleven eller privatisten høve til å vise sin kompetanse i så stor del av faget som mogleg ut frå eksamensforma.

2. Ansvarsfordeling

[Forskrift til opplæringsloven](#) regulerer alle lokalt gitte eksamener. [Rundskriv om individuell vurdering \(Udir-2-2020\)](#) beskriver og utdyper alle bestemmelser i forskrift til opplæringslova kapittel 3 om individuell vurdering, og i del V Eksamen er alle bestemmelser om eksamen beskrevet. [Regler for muntlig eksamen og muntlig-praktisk eksamen](#) beskriver betingelsene for eksamensgjennomføringen som følger av forskriftsbestemmelsene.

Skoleeiers ansvar

Eksamen i grunnskolen er regulert av opplæringsloven med forskrifter og er sentral eller lokalt gitt. Utdanningsdirektoratet har ansvar for organisering, oppgaver og sensurering av sentralt gitt eksamen. Sandnes kommune (skoleeier) har overordnet ansvar for lokalt gitt eksamen.

Rektors ansvar

Rektor har ansvar for organisering og gjennomføring av lokalt gitt eksamen ved den enkelte skole.

3. Lokalt gitt eksamen

Lokalt gitt eksamen har to varianter: muntlig eksamen og muntlig-praktisk eksamen.

Muntlig eksamen kan vare inntil 30 minutter per elev. Muntlig-praktisk eksamen kan vare inntil 45 minutter per elev. Det er fagene naturfag, matematikk, arbeidslivsfag og fordypning i matematikk som har muntlig-praktisk eksamen, mens de andre har muntlig eksamen. Eksamensformen i det enkelte fag er fastsatt i læreplanen.

Bestemmelsene om lokalt gitt eksamen har åpnet opp for flere kombinasjoner av eksamensformer enn tidligere bestemmelser. Her muntlig eksamen og en muntlig-praktisk eksamen som er en kombinasjon av muntlig og praktisk eksamen.

Hva som er praktisk må forstås utfra læreplanen i faget, og vil kunne variere fra fag til fag. Både muntlige og skriftlige elementer kan inngå som en del av eksamen. "Praktisk" forstås som å anvende kunnskaper og ferdigheter i faget.

Rammeverk: <https://www.udir.no/eksamen-og-prover/eksamen/muntlig-eksamen/>

4. Før eksamen

Forberedelser

Rammer for lokalt gitt muntlig eksamen gjøres kjent for lærere og elever senest høsten på 10. trinn. Det er ikke et lovkrav om at skolen skal arrangere en prøvesituasjon som er mest mulig lik en eksamenssituasjon, med det er lurt å forberede elevene på eksamensformen. Om dette gjennomføres som "prøvemuntlig" eller på andre måter avgjøres av den enkelte skole.

Uavhengig av hvordan skolen velger å legge dette opp er det viktig at forberedelse bidrar til at:

- elevene er kjent med rammer og regler for eksamen
- elevene har erfaringer med aktuelle oppgavetyper/tema/problemstillinger
- elevene har erfaring med hvordan veiledningen blir gitt
- elevene har erfaring fra ulike måter å vise kompetanse på bla. ved hjelp av ulike hjelpemidler
- elevene og de foresatte har fått informasjon om reglene for klagerett ved lokalt gitt muntlig eksamen

Sensorer

Det skal alltid være to sensorer. Minst en av sensorene skal være ekstern. Det er ikke mulig å fravike dette kravet. Den andre sensoren er som oftest faglæreren til eleven (eksaminator), men trenger ikke være det.

Eksaminator har ansvaret for og styrer kommunikasjonen med eleven under selve eksamen. Ekstern sensor kan likevel stille avklarende eller utdypende spørsmål underveis og ved avslutningen av samtalen.

Dersom ekstern sensor er syk, må vedkommende straks gi beskjed til rektor på skolen som den eksterne sensoren har sensoroppdrag på. Rektor på avsenderskolen er ansvarlig for å finne en ny ekstern sensor.

Dersom faglærer er syk, forsøker rektor først å finne en erstatning på egen skole. Vær oppmerksom på at syk faglærer ikke automatisk fører til at eksamen blir avlyst. Rektor, i samråd med eksamensansvarlig hos skoleeier, avgjør om eksamen skal avlyses. Dersom faglærer er syk og en annen faglærer må påta seg oppgaven, er det en forutsetning at læreren har undervist i faget ut fra gjeldende læreplanverk.

Oppmelding til lokalt gitt eksamen

I Sandnes er skolene delegert ansvaret for å organiserer sensorer til lokalt gitt eksamen. Det forventes at skolene stiller med inntil like mange sensorer som det antallet eksterne sensorer skolen selv har behov for.

Skolen setter opp eksamenspartiene i god tid før eksamensperioden. Skolen deler elevene inn i partier på 10 elever på muntlig eksamen og 7 elever på muntlig-praktisk eksamen. Dette antallet kan i spesielle tilfeller avvikes, f.eks. når det ikke finnes noen annen mulighet. Alle elever i partiet skal opp til eksamen i samme fag.

Rektor på den enkelte skole trekker fag til det enkelte eksamensparti ved skolen. Dersom en faglærer/eksaminator får elever opp i flere fag eller grupper, må rektor legge forholdene til rette slik at både

elevenes og sensorenes situasjon blir tilfredsstillende.

Eksamenspartiene meldes inn til skolesjef som har ansvaret for å organisere fordelingen av sensorer i forhold til partiene for alle skoler.

Fastsetting av eksamensdatoer

Skoleeier ved skolesjefen har ansvaret for å fastsette eksamensdatoer for lokalt gitt eksamen. Dato for eksamensdagene vil variere noe fra år til år.

Det skal ikke gjennomføres lokalt gitt eksamen på mandager eller første dag etter helligdag/høytidsdag.

Fagrapport

Faglærer har ansvaret for å utarbeide en fagrapport. Innholdet i fagrapporten skal være godt kjent for elevene på forhånd. Innholdet i fagrapporten må vise bredde i forhold til målene for faget og være i samsvar med den undervisningen elevene har fått. Fagrapporten utarbeides på bakgrunn av læreplanen i det aktuelle faget og danner grunnlag for hvordan eksamensoppgavene/temaene utformes.

Det er opp til den enkelte skole å bestemme hvilken utforming fagrapporten skal ha, men som et minimum bør denne inneholde: tema/emne, kompetansemål, kjennetegn på måloppnåelse og læringsressurser. Gjerne også arbeidsmåter og vurderingsformer. Rektor godkjenner fagrapporten. Ekstern sensor får fagrapporten tilgjengelig ved opplysning om sensoroppdraget.

Informasjon til faglærer og ekstern sensor

Faglærer og ekstern sensor får melding om trekkfag to uker før eksamensdagen. Meldingen er taushetsbelagt. Ekstern sensor og eksaminator kan gjøre nødvendige avklaringer og forberedelser i tiden frem til tidspunktet da elevene får melding om trekkfag. Eksaminator har hovedansvaret for å etablere kontakt med ekstern sensor. Det er viktig at slik kontakt blir etablert raskt. Faglærer får vite hvilke elever de får opp i partiet samme dag som trekket blir offentliggjort for elevene.

Elevgrupper bør være etablert i det eksaminator og ekstern sensor får melding om trekkfag.

Eksamensoppgaven

Eksamensoppgaver er temaene og/eller problemstillingene som elevene skal presentere, og de spørsmålene/ problemstillingene som vil være gjenstand for eksamineringen. Først "del" av oppgaven (tema/problemstilling) får elevene utdelt 24 timer før eksamen, som grunnlag for forberedelsen til eksamineringen. Den andre delen av oppgaven er de spørsmål/problemstillinger eleven blir møtt med under selve eksamen.

Temaene/problemstillingene må være tilstrekkelig omfattende slik at det vil være naturlig å trekke inn flere deler av læreplanen under selve eksamineringen. Hensikten er at eleven får mulighet til å vise sin kompetanse i så stor del av faget som mulig. En eksamen som bare prøver noen få kompetansemål vil være i strid med dette prinsippet.

Eksamensoppgaven skal være såpass åpen at eleven kan ta egne valg for innhold og form. Fagrapporten er grunnlaget for utarbeidelsen av oppgavene. Det skal ikke lages oppgaver som krever at en går ut over innholdet i fagrapporten. Oppgavene skal gi eleven anledning til å vise bredde i faget.

Kompetansemål skal være angitt i tema/problemstilling og om nødvendig utdypet eller forenklet for å sikre at alle elever forstår dem. Det skal framgå hvor lang tid eleven har til rådighet for sin del av eksamen (10/15 minutter) om eleven velger å ha en slik del.

Faglærer har plikt til å utarbeide eksamensoppgaver/opplegg for eksamen. Faglærer skal diskutere eksamensoppgaven og plan for gjennomføring av eksamen med den eksterne sensoren i forkant av eksamen. Hvis de to er uenige om hva eleven skal prøves i, er det den eksterne sensoren som bestemmer. Her skiller en mellom innhold, altså hvilke mål i fagrapporten eleven prøves i, og form, hvordan prøven er utformet. Ekstern sensor kan ikke gå ut over innholdet i fagrapporten.

Ekstern sensor påser at temaene gir grunnlag for å vurdere elevens fagkompetanse slik denne er beskrevet i kompetansemålene i læreplanen og i fagrapporten. Ekstern sensor og eksaminator skal med utgangspunkt i læreplanens forslag til kjennetegn på måloppnåelse i faget for standpunktarakter også drøfte hovedlinjene for kjennetegn på måloppnåelse som skal brukes i vurderingen til eksamen.

Elevenes muligheter, retter og plikter

Fra våren 2021 er det ikke lenger krav om en presentasjonsdel i lokalt gitt eksamen. Det er nå opp til *eleven* om denne ønsker å ha en presentasjon, eller ikke i begynnelsen av eksamineringen, og hvilken form denne presentasjonen skal ha. Denne delen av eksamen blir fra nå kalt *elevens del av eksamen*. Eleven kan også velge å ikke ha en egen del. De kan selv velge hvordan de ønsker å vise sin kompetanse i faget ut fra oppgaven.

Elevenes faglige kompetanse vurderes individuelt ved lokalt gitt eksamen. Elever som velger å gå opp i par eller grupper skal ha innflytelse på hvordan samarbeidsgruppene settes sammen. Det er skolen som til slutt godkjenner om et par eller en gruppe skal få gå opp sammen. Gruppene kan etableres i god tid før eksamensperioden, og senest samtidig med at trekkfaget gjøres kjent for elevene. Elevene har rett til å velge å gå opp til eksamen individuelt. Dersom en elev velger å gå ut av en oppsatt gruppe for å gå opp individuelt, må denne avgjørelsen tas minst 24 timer før oppstart på eksamensdagen.

Elevene skal ha tilgang til IKT-utstyr med Internett i forberedelsesdelen. Skolen bør legge til rette for at elevene får arbeide uforstyrret av andre aktiviteter på skolen. Elevene står fritt til å velge hvordan de vil vise kompetansen og har selv ansvar for at utstyr som benyttes fungerer. Dersom utstyr svikter under eksamen, skal eksamen likevel gjennomføres. Rektor kan avgjøre at en elev får utvidet tid dersom årsaken til en teknisk svikt ligger utenfor elevens herredømme.

Dersom elever har krav på spesiell tilrettelegging av eksamen, tar rektor avgjørelse i samsvar med forskrift til

opplæringsloven § 3-32. Dette må avklares i forkant av opplysning om trekkfag.

Elever med behov for særskilt tilrettelegging av eksamen

Elever med ulike hjelpebehov har rett på særskilt tilrettelegging av eksamen slik at de kan få vist kompetansen sin ut fra kompetansemålene for fag i læreplanverket. Dette kan gjelde elever med syns-, hørsels- eller talevansker eller andre særskilte vansker som kan hemme elevens muligheter til å få vist sin kompetanse i faget.

Tilretteleggingen må være tilpasset den enkeltes behov og være egnet til å utligne elevens vansker så langt råd er. Tilretteleggingen må ikke føre til at eleven får fordeler framfor andre elever og må heller ikke være så omfattende at eleven i praksis ikke blir prøvd i gjeldende kompetansemål i faget. Dersom et tema er knyttet til et kompetansemål hvor det er krav om skriftlige eller muntlige ferdigheter, må disse ferdighetene prøves også hos elever med særskilt behov for tilrettelegging.

Alle elever som går opp til eksamen, skal få anledning til å vise sin kompetanse i forhold til kompetansemål for fag og vurderes etter samme kjennetegn på måloppnåelse i faget som klassen for øvrig. Rektor avgjør etter samråd med eleven og de foresatte hvilken tilrettelegging som skal gis. Vedtak om særskilt tilrettelegging av eksamen krever ikke vedtak om spesialundervisning, jfr. forskrift til opplæringsloven § 3-32.

Fritak fra eksamen

Elever som er fritatt fra vurdering med karakter i et fag, skal ikke delta på eksamen i faget. Rektor kan, etter søknad fra foresatte, frita en elev fra eksamen dersom det foreligger tungtveiende grunner.

5. Under eksamen

48 timer før - melding om hvilket fag eleven er kommet opp i

48 timer før eksamen skal eleven få vite hvilket fag han eller hun er kommet opp i. Helgedager og helligdager telles ikke med. Sammen med informasjon om fag skal også eleven få utdelt fagrapport i det aktuelle faget. Elevene har ordinær skole i tiden frem til 24 timer før eksamen. Skolen står fritt til å organisere denne skoledagen den den måten de anser best for elevene.

24 timer før - forberedelsesdel

Forberedelsen for elever begynner 24 timer før eksamen starter. Elevene skal trekke et tema og/eller problemstilling.

Forberedelsesdagen er en obligatorisk skoledag, og elevene har rett på et pedagogisk tilbud. Det betyr at eleven skal møte på skolen, ha mulighet til å samarbeide med andre og ha tilgang på veiledning fra en faglærer. Det er ikke et krav at læreren må være elevens faglærer, men veilederen må ha kompetanse i faget. Forberedelsen skal hjelpe eleven til å se sammenhengen mellom tema/problemstilling for eksamen - og læreplanen i faget.

Forberedelsesdelen skal forberede elevene på utfordringer og oppgaver de møter på eksamen i faget. Det er presisert i lovbestemmelsen at det er kompetansen som vises på eksamensdagen som vurderes, og tydeliggjør at forberedelse ikke er en del av vurderingsgrunnlaget.

Tidligere var det et krav om at presentasjon ved muntlig eksamen. Dette kravet er nå opphevet. Endringen gir eleven mulighet til selv å velge hvordan han/hun ønsker å vise kompetansen sin. Opphevelsen av obligatorisk presentasjon gir større fleksibilitet for hvordan eleven og sensoren bruker forberedelses- og eksamenstiden.

For en del elever kan det å ha regi på oppstarten av eksamen bidra til å gi forutsigbarhet og trygge rammer. Presentasjon kan fortsatt brukes til muntlig eksamen, men det vil være frivillig for eleven.

Forberedelsesdelen er en del av eksamen, og elever som har dokumentert fravær på forberedelsesdagen har automatisk dokumentert fravær på eksamensdagen. Elever som ønsker å delta på eksamen selv om de har dokumentert fravær på forberedelsesdagen, skal ikke hindres i dette. Elever som har udokumentert fravær på forberedelsesdagen, må møte på eksamen.

Gjennomføring på eksamensdagen

Elevdelt og fagsamtale.

Eksamen skal vare inntil 30 minutter for hver elev og 45 minutter for de som har muntlig-praktisk eksamen.

Om eleven velger å ha en egen del som denne styrer selv så skal denne ikke overstige 10 minutter for muntlig eksamen og 15 minutter for muntlig-praktisk eksamen. Etter 12/17 minutter skal eksaminator stoppe eleven og gå over til resten av eksamen. Eksaminator og sensor bruker det elevens selv har vist som et utgangspunkt for fagsamtalen med eleven.

Eleven(e) skal ikke avbrytes under sin del med mindre noe helt uforutsett skulle skje. Eksaminator skal likevel gjøre eleven oppmerksom på tiden når det gjenstår 2 minutter av delen. Dersom elevens del går ut over avsatt tidsramme, bør ekstern sensor gjøre eksaminator oppmerksom på dette.

Eleven skal få mulighet til å vise kompetanse i så stor del av faget som mulig. Det betyr at eksaminator ikke bare kan stille spørsmål fra en liten del av faget. Samtidig skal eksaminator lete etter elevenes kompetanse, og ikke den kompetansen de ikke har.

I fagsamtalen stiller eksaminator og sensor spørsmål for å sikre et best mulig vurderingsgrunnlag gjennom at eleven får vist så mye av sin kompetanse som mulig. Fagsamtalen er en utdyping, drøfting og analyse av tema med utgangspunkt i elevens del. Elevens kompetanse skal vurderes opp mot kompetansemål angitt i fagrapporten og i henhold til eventuelt fastsatte kjennetegn på måloppnåelse. Elevene må være forberedt på at alle kompetansemål i fagrapporten i faget kan trekkes inn i fagsamtalen.

Ved en muntlig-praktisk eksamen må eleven forvente at en del av fagsamtalen også inneholder praktiske oppgaver om eksaminator og sensor ønsker det.

Eksaminator må sikre tid til ekstern sensor for eventuelle utdypende spørsmål ved avslutning av samtalen. Både eksaminator og sensor skal bidra til god kommunikasjon og skape trygghet for eleven.

Hjelpemidler

Hjelpemidler til muntlig og muntlig- praktisk eksamen er ikke lenger regulert i forskrift. Med ansvaret for å utarbeide eksamensoppgaver følger også ansvaret for å fastsette om, og i tilfelle hvilke, hjelpemidler som tillates (jf. beskrivelse av det overordnede ansvaret for eksamen i § 3-23). Tilgang til eller begrensninger i digitale eller andre former for hjelpemidler til eksamen, bør begrunnes ut fra kompetansemålene i læreplanen, fagenes egenart, fagets nivå og eventuelle nye digitale oppgaveformater.

Hjelpemidler eleven kan ha med på eksamen er relevante hjelpemidler eller verktøy som er nødvendig for å gjennomføre elevens del. Det er skolen som bestemmer hvilke typer hjelpemidler elevene kan ta med seg på eksamen. Ulike hjelpemidler kan være relevante i ulike fag. På muntlig-praktisk-eksamen må skolen sørge for at eleven får tilgang til nødvendige hjelpemidler. Hjelpemidlene må være kjente for elevene og begrunnes ut i fra kompetansemålene i læreplanen.

Lyttemateriell i engelsk og fremmedspråk

Til muntlig eksamen kan lytteforståelse vurderes på ulike måter, for eksempel gjennom interaksjon under eksamineringen og ved bruk av ulikt lytttemateriell.

Dersom skolen velger å bruke lyttmateriell til muntlig eksamen, skal dette være en del av forberedelsen og/eller inngå i den tiden kandidaten har til rådighet. En lytteprøve skal ikke gis i tillegg til gjennomføringen av eksamen, f.eks. 30 minutter før eksamen starter.

Sensur

Det er kompetansen som vises på eksamensdagen som vurderes og forberedelsesdelen er ikke en del av vurderingsgrunnlaget, jfr. §3-27.

Materiale som eleven har produsert i forberedelsesdelen er derfor ikke en del av vurderingsgrunnlaget, men elevens bruk av dette - altså det eleven sier, viser og gjør i løpet av eksamen.

Muntlige ferdigheter er en av de fem grunnleggende ferdighetene, og hvordan denne ferdigheten er uttrykt i læreplanen for fag varierer. Noen fag/læreplaner har egne kompetansemål, kjerneelementer eller hovedområder som handler om å kunne presentere/kommunisere faglig innhold, og muntlige ferdigheter vil derfor kunne inngå som en større eller mindre del av vurderingen av elevens kompetanse i faget. Det er imidlertid kompetansemålene som er grunnlaget for vurderingen av elevens fagkompetanse og utgangspunkt for kriterier for vurdering av eksamen.

Hvis eksaminator og sensor er uenige om karakteren, er det den eksterne sensoren som bestemmer.

Den enkelte elev får karakter rett etter eksaminering. Husk at det derfor må være noe tid mellom hver elev i løpet av eksamensdagen. Ekstern sensor bekjentgjør og begrunner karakterene for elevene. Sensor har ingen forpliktelse til å begrunne karakteren overfor foresatte.

6. Etter eksamen

Klage på muntlig eksamen

Eleven har rett til å klage på formelle feil som har hatt noe å si for eksamensresultatet. Til muntlig og muntlig-praktisk eksamen er det ikke anledning til å klage på karakteren. Ved spørsmål om klage, har skolen ansvar for å veilede eleven.

Dersom eleven får medhold i en klage, blir eksamenskarakteren annullert. Eleven kan velge om hun eller han vil gå opp til ny muntlig eller muntlig-praktisk eksamen, med ny sensor.

Dokumentasjon

Ekstern sensor gjør notater når det gjelder selve gjennomføringen og elevens besvarelse. Notatene må oppbevares inntil 1 år. Notatene kan bli etterspurt i forbindelse med klage eller som dokumentasjon i forbindelse med formelle feil som kan være gjort.

Listeføring og avlønning

Skolen har ansvar for å administrere listeføring og avlønning i forbindelse med lokalt gitt eksamen. Ekstern sensor underskriver karakterlistene ved avslutning av eksamensdagen. Rektor godkjenner karakterlister.